

HOOFDSTUK 7

JUDITH MENDES DA COSTA, LID VAN DE CONGRGATIE VAN DE HEILIGE CATHARINA VAN SIENA: DOMINICANES VAN VOORSCHOTEN.

Korte stichtingsgeschiedenis van deze Congregatie.

De stichteressen.

De heer Pinkers, meubelmaker en schrijnwerker, woont met zijn vrouw in Maastricht. Hier wordt hun dochter Maria, Lucia Agnes

– 13 augustus 1808 – geboren en, verhuisd naar Luik, Maria, Elisabeth, Antoinette op 29 februari 1812.

In de hoop meer opdrachten te krijgen in zijn vakgebied, verhuist de heer Pinkers met het gezin in 1814 naar Rotterdam. De kinderen gaan niet naar school, omdat deze sterk anti-paaps is. De ouders leren hen lezen en schrijven, naaien en handwerken

Omstreeks 1831 maken Lucia en Elisabeth een tocht langs kloosters in België om te zien of daar een plek voor hen is. Maar ze vinden geen klooster dat aan hun verwachtingen voldoet en keren terug naar Rotterdam. Onder leiding van een pater Franciscan beginnen ze daar met verschillende liefdewerken.

In 1835 vinden ze in de parochie 'Het Steiger', toevertrouwd aan de Dominicanen, geestelijke begeleiding bij de pater Raymundus W.G. van Zeeland, O.P. (1797-1841).

In de periode 1815 tot 1890
groeit Rotterdam uit tot een gro-

Rotterdam groeit.

te havenstad met viermaal zo veel inwoners. Daar is sinds 1827 de Dominicaan J.J. Raken (kloosternaam Dominicus, 1789-1869) pastoor. Hij wordt in 1834 door het Bestuur van de Orde in Rome aangesteld tot Provinciaal – algemene Overste - van de Nederlandse Provincie.

Naast deze bestuurlijke functie tot 1842, blijft hij pastoor van de parochie tot aan zijn dood op 6 juli 1869.

Levensschets van Dominicus Raken. Noot 1.

Gesteund door pater van Zeeland en pastoor Dominicus, J. Raken beginnen Lucia en Elisabeth Pinkers in 1835 met het geven van handwerkles aan arme kinderen. Voor dit vak is geen diploma vereist, maar het geeft wel een kans om kinderen ook godsdienstig te vormen. Ook bezoeken zij zieken thuis en verzorgen hen. Pastoor Raken vraagt hun aandacht voor het bidden van de rozenkrans en neemt hen op in de broederschap van de engelachtige strijd van Thomas van Aquino. > bijlage 1.

Op 23 januari 1836 neemt pater Raken als provinciaal Lucia en Elisabeth op als tertiariessen van Sint Dominicus. Lucia krijgt als naam Zuster Catharina en Elisabeth wordt Zuster Columba. In 1837 leggen de meisjes, inmiddels dames van 28 en 24 jaar, de geloften af van gehoorzaamheid, armoede en zuiverheid in handen van Provinciaal Raken. Van 1836 tot 1839 woont de groep in de Keizerstraat en daarna tot 1841 in 'het Hang' in Rotterdam.

De Overste Zuster Catharina Pinkers van 1841 tot 1867.

De stichtingsdag.

Op 24 mei 1841 betrekken de zusters Pinkers en andere tertiariessen het 'liefdehuis', onder bescherming van Catharina van Siëna, aan de Schie te Rotterdam. Dit huis is op verzoek van provinciaal Raken door een rijke weduwe voor de Zusters aangekocht.

De Zusters begeleiden op 25 mei 1842, voor de eerste keer in hun habijt, de weeskinderen naar de kerk. Er is veel bekijks. Burgemeester M.C. Bichon van IJsselmonde bezoekt pastoor Raken en vraagt wie de Zusters de vrijheid geeft in het openbaar een geestelijk kleed te dragen. De pastoor vraagt of er soms in ons land een wet bestaat die de dames verplicht tot een bepaalde mode! Discussie gesloten.

De patrones van de Congregatie is Catharina van Siëna (1347-1380), heiligverklaard (1461), kerklerares (1970) en patrones van Europa (1991). > bijlage 2.

Door de grote belangstelling van meisjes voor dit sociaal werk vanuit religieuze inspiratie, groeit de Congregatie snel en kunnen vele huizen en kloosters worden geopend. > bijlage 3.

Op 2 augustus 1867 legt Catharina Pinkers haar functie van Overste neer. Ze blijft werkzaam in het weeshuis in Schiedam, zo lang ze kan. Ze overlijdt op 17 januari 1890 te Rotterdam en wordt op het kerkhof bij het moederhuis in Voorschoten begraven.

De lijkwagen naar Voorschoten heeft één volgkoets met daarin vier weeskinderen. Zij hebben Moeder Pinkers niet gekend, maar getuigen van de dankbaarheid van alle weeskinderen van het huis in Schiedam. Het bestuur wordt voortgezet door medezusters met de naam Algemene Overste.

Moederhuis (1888) en kapel (1895).

Het Klooster te Voorschoten, toegewijd aan Maria, Koningin van de Rozenkrans, fungeert sinds 18 april 1888 als 'Moederhuis'. De kloosterkerk wordt op 6 juni 1895 geconsacreerd en toegerust met koorbanken, geschonken in 1915.

Er is veel aandacht voor gebed, liturgie, bezinning en stilte. De Zusters bidden in het koor het Maria-officie in het Latijn. > bijlage 4.

Judith Mendes in Voorschoten.

Als Judith Mendes da Costa in 1928 de Congregatie leert kennen, zijn er 764 zusters met als 5de Algemene Overste Zuster Hortensia Bak (1928-1944). De Zusters leven en werken vanuit veel kloosters en huizen in Nederland en sinds 1890 ook op de Nederlandse Antillen. Het moet voor Judith vreemd zijn geweest om als Joodse vrouw

van 35 jaar, met een heel verhaal achter zich, nu temidden van meestal jonge meisjes van 19 tot 25 jaar te verkeren. Judith heeft geen notities nagelaten over deze periode, die genoemd wordt 'het postulaat'.

In 1963-1967 vraagt Zuster Emerentia Peterse, O.P. haar Medezusters hun herinneringen aan Zuster Judith mee te delen met het oog op een boek dat ze over Judith wil publiceren. Die getuigenissen heeft Emerentia op losse vellen genoteerd die bewaard zijn in het Archief, door mij geciteerd als EMLV (losse vellen). Vanwege ziekte heeft Emerentia dit boek niet kunnen voltooiën.

Het postulaat eindigt op maandagavond 29 april 1929 en op dinsdag 30 april 1929, feestdag van Catharina van Siëna, begint met een speciale plechtigheid het jaar novitiaat.

Het novitiaat.

Als novice krijgt Judith de kloosterdracht en de kloosternaam 'Judith' uit eerbied voor haar Ouders. De dagen worden gevuld met koorbed, viering van de Eucharistie, meditatie en onderricht in kloosterlijke gebruiken. Hierbij behoren ook werkzaamheden, zoals het werk in de keuken, wasserij en huishoudelijke taken. Buiten enige ervaring uit haar tijd als kindermeisje in Baarn, is dit werk haar vreemd.

Haar levenshouding.

'Een zuster die daar met haar werkte, vertelt: 'Zij was toen de oudste novice, ik de jongste. Maar ze was zo eenvoudig, dadelijk was je bij haar thuis. Ze had een leuke ondeugende manier van kijken en doen, soms ontsnapte haar bij het strijken een of andere geestige opmerking, waarom we beiden dan hartelijk lachen moesten. Ik ben nooit haar blijde en dankbare blik vergeten, toen ze eens een kinderschortje bij het strijken had geschroeid en ik het weer voor haar in orde had gebracht met wat bleekwater.' EMLV 144.

Medezusters van haar getuigen van ongekunstelde blijheid, haar grote naastenliefde, haar innig geloofsleven.

Een Zuster vertelt:

'Elke vreugde was voor haar iets uitbundigs. Over haar verdriet van vroeger en nu sprak ze wel eens met me, maar nooit heb ik gedeprimeerdheid in haar opgemerkt. Hoewel ze toch meerdere jaren ouder was dan ik, voelde ik altijd iets jeugdigs aan haar, omdat ze zo zonnig was. Gedeeltelijk zal deze aanleg er geweest zijn, maar je kon merken, dat ze trouw meewerkte met de genade en dat gaf haar die blijheid van een Godskind.'

Een ander schreef: "Zuster Judith was novice toen ik intrad.

Hoe onervaren ik ook was, ik merkte toch dikwijls, dat er heel wat in haar omging. Ze probeerde dit te verbergen, wat haar niet altijd lukte. En daar ik ook vermoedde dat zij veel had meegemaakt in haar leven van vroeger, verwonderde ik mij erover, hoe zij steeds zo kinderlijk, zo blij en vriendelijk kon zijn, terwijl ze altijd probeerde gewoon met de anderen mee te doen.' EMLV 144

'Toen een novice, getroffen door haar eerbiedige gebedshouding, haar in de recreatie eens prees om haar geloof, weerde zij deze lof af met een: 'Als dat zo is, dan heb ik dat van mijn Moedertje, die is zo godsdienstig.' EMLV

Emerentia: 'Toen Judith nog novice was, wist ze anderen aan te sporen zich te doordringen van de zin der psalmwoorden. Zo zei ze eens tegen een medenovice: 'Als je de woorden probeert te verstaan, wordt het bidden zoveel mooier, dan wordt het gebed vol betekenis.' 'Aan die woorden van Zuster Judith', schreef deze Zuster jaren later, 'heb ik heel veel gehad en nog dikwijls denk ik eraan.' EMLV 162

Er zijn herinneringen die vertellen over haar werk, over haar houding in de recreaties; anderen geven indrukken weer van haar omgang met God of de mensen; ook worden er staaltjes aangehaald die doen

**30 april 1930:
de kleine
professie.
Officieel lid van
de Congregatie.**

vermoeden dat zij 'haar levendige geestige en opgewekte natuur; ondanks haar vorderingen in de ingetogenheid, toch niet direct en altijd in het gareel van de kloosterlijke silentiumwetten had.' EMLV 144-145.

Het novitiaatsjaar sluit op 29 april 1930, gevolgd op 30 april met het afleggen van de kleine professie – het uitspreken van de geloften om te leven in gehoorzaamheid, armoede en kuisheid - voor een periode van drie jaar. Iedere Zuster hoort op die dag ook waar en in welke functie ze wordt ingezet. Zuster Judith krijgt als standplaats het Heilig Hart Klooster in Reuver.

Het jaar in Reuver 1 mei 1930 - 9 mei 1931.

Het Heilig Hartklooster in Reuver is gesticht in 1891 en heeft een grote staat van dienst toen het in 2007 door de Dominicanessen is verlaten.

Het gedenkboek - Vincent, Sjra. (2008). *1891-2007 Ruim een eeuw Zusters Dominicanessen in Reuver. Heilig Hart klooster Reuver verleden tijd.* Panningen: DTP Graphic Products -, meldt dat gestart werd met het opzetten van onderwijs (1891) dat uitliep op het stichten van een Kweekschool met internaat tot opleiding van onderwijzeressen.

Zuster Judith komt in mei 1930 in Reuver aan. De kweekschool draait op volle toeren. Vanwege de goede naam en de mogelijkheid om intern te zijn, komen meisjes uit heel Nederland en uit de Nederlandse Antillen daarheen om onderwijs en de vorming te krijgen van de Zusters en externe krachten.

'Omdat Zuster Judith op haar H.B.S., - waarover zij altijd met grote waardering bleef spreken -, geen wiskunde had gehad, wordt ze in de tweede cursus geplaatst, waar men met dit vak begint. Ondanks haar algemene ontwikkeling en haar belesenheid kan zij met de studie niet op dreef komen. Het bezorgt haar menige klei- ne vernedering tegen-

over de jonge meisjes met wie zij in de klas zit, maar dat is dan ook de enige vrucht die de studie voor haar afwerpt!'

Daarna probeert men het op de R.K. Leergangen van Roermond met Frans M.O.A. in de hoop dat de studie van één vak waarop ze zich geheel zou kunnen concentreren, betere resultaten zou geven, temeer omdat zij in vreemde talen goed thuis is.

Maar ook dit wordt weer een teleurstelling. Zuster Judith heeft later wel eens verteld, hoe zij zich 's nachts zóveel zorgen maakte over al het geld dat men aan haar studie, die toch op niets uitliep, ten koste legde, dat zij er niet van slapen kon.

Haar vroegere opleiding is zo geheel anders geweest. Examentraining ligt haar niet. Ook haar leeftijd werkt al niet meer mee.

Zo moet zij voor de derde keer binnen het jaar veranderen en wordt ze surveillante op de aan de kweek-school verbonden Ulo

(uitgebreid lager onderwijs). En voor de derde keer wordt ook dit een mislukking!

Ze heeft niet voldoende overwicht op de kinderen en lijdt veel onder alles waarmee sommige internaatsbakvissen het hun opvoedsters lastig kunnen maken.'
EMLV 152.

'Ik heb haar slechts vier maanden in het

Grote innerlijke beschaving.

begin van haar werkzaam leven meegemaakt', schreef een Zuster. 'Ze was zeer principieel; kuddegeest was haar volkomen vreemd. Behalve haar uiterlijke beschaving bezat zij een rijke innerlijke beschaving die de omgang met haar bijzonder prettig maakte.

Ze had een gezonde kijk op het leven en was begrip- pend en hartelijk in haar omgang. Als het te pas kwam, sprak ze ongedwongen over haar Joodse familie, opvoeding en gebruiken.'
EMLV 152.

In de serre bij de schoorsteen.

Een ander vertelt over een klein voorval, dat zij zich nog herinnert en voegt daaraan een indruk toe over haar karakter.

'Wegens verbouwing moesten we recreatie houden in de serre. Zuster Judith ging heel gewoon met haar kopje thee op de grond zitten bij de schoorsteen. Wij hadden het nog niet zo gauw gemerkt, maar de Priorin maakte er ons opmerkzaam op door te zeggen: 'Kijk eens, ongeluk zit in een klein hoekje! 'Complete hilariteit, vooral bij het 'ongeluk' zelf.' EMLV 153-154. 'Reuver is een grote vernedering voor me geweest; zei ze later, 'maar Onze Lieve Heer heeft dat toegelaten voor mijn bestwil.'

Verhuizing van Reuver naar Apeldoorn, 9 mei 1931.

Op 9 mei 1931 wordt Zuster Judith van Reuver overgeplaatst naar het Sanatorium 'Berg en Bosch', gevestigd in Apeldoorn.

Het leven wordt nu, uiterlijk althans, zeer eentonig: werk op de patiëntenadministratie. Met een paar data is haar geschiedenis te schrijven.

**in april 1933
naar het kantoor
van 'Berg en
Bosch' in
Bilthoven.**

In april 1933 verhuist het sanatorium naar Bilthoven. De gemeenschap woont in het nieuwe Sint Dominiusklooster. Daar legt zij op 30 april 1933 haar eeuwige professie af en werkt tot 31 oktober 1934 weer op de administratie.

In de herfstmaanden van 1933 wordt de Moeder van Judith ernstig ziek. Judith's priorin te Bilthoven biedt haar aan voor vier dagen naar Amsterdam te gaan. Judith ziet ervan af: *'Neen. Er zijn Rabbijnen aan het sterfbed. Ze hebben het recht op mij te spuwen, omdat ik in hun oog een afvallige ben. Dat verdriet wil ik Moeder niet aandoen.'*

Ze gaat wel naar Amsterdam voor een ontmoeting met haar zus in

Het overlijden van Moeder Esther Mendes da Costa op 10 januari 1934.

Huize Lydia, dat door de Dominicanessen wordt bediend. Ze spreekt lang met haar zus met als resultaat dat Judith met haar begeleidster weer naar Bilthoven terug reist. EMLV 153.

Op kantoor in Voorschoten, en weer in Bilthoven.

Van 31 oktober 1934 tot 5 oktober 1936 werkt zij op het kantoor van het 'Sint Petrus liefdewerk' in het Moederhuis te Voorschoten. Mgr Theo Bekkers, Rector van het Moederhuis, is ook Directeur van dit Liefdewerk, dat geld inzamelt tot vorming van Inlandse Priesters. > bijlage 5.

Op 5 oktober 1936 gaat zij terug naar Bilthoven en vindt er opnieuw haar taak in het typen van rapporten en verslagen over de patiënten van het sanatorium, waar plaats is voor 500 patiënten. EMLV 155.

'Zowel in Apeldoorn als in Bilthoven heeft Zuster Judith als neventaak om Rector Spelbrink voor te gaan bij het rondbrengen van de Heilige Communie in de paviljoens, ook bij regen en sneeuw. 'De gedachte dat zij Jezus vergezelde en Zijn bezoek aan de zieken aankondigde, verzoette haar alles!'

> bijlage 6. Rector Spelbrink.

Een zuster schreef: *'Zuster Judith was een en al ingetogenheid en aanbidding als ze de priester begeleidde*

De rondgang.

die de Heilige Communie aan de zieken bracht. Zozeer, dat ze eens op een grote sneeuwhoop toeliep en die pas zag toen ze er vlak voor stond.'

Tijdens de oorlog moest men zuinig omgaan met licht. Judith fdraait alle lichten aan in de gangen en op de paviljoens wanneer Ons Heer naar de zieken gebracht wordt. Toen iemand zei dat het ook wel met één lamp

zou gaan, kwam bijna een naïeve verwondering in haar ogen: 'Mag het dan niet volop licht zijn, wanneer Jezus zelf komt?' EMLV 161.

Niet meer voorbidden.

Judith houdt van de psalmen, liederen van haar eigen volk. De recitatietoon kan ze niet

houden en ook niet het ritme van het koor volgen.

'Vanwege het 'slecht kunnen toonhouden mag ze ook niet meer in het koor voorbidden of zingen. Dat betekent voor haar dat ze niet meer in naam van allen in antifoon of kapittel Maria's lof mag verkondigen, niet meer de smeekbeden van de Heilige Kerk tot voor God's Aanschijn dragen mag.' EMLV 161.

Judith houdt van de psalmen in en het koorgebed.

Meermalen gebeurt het dan, dat de Zuster die met de leiding van het koor belast is, geïrriteerd soms, op haar afkomt en haar gebiedt te zwijgen. 'Rustig, gelaten', zo vertellen de Zusters, bleef ze dan zwijgen, zonder dat enige reactie waarneembaar was op een bevel, dat haar toch niet zo aangenaam zal geweest zijn.'

Het koorgebed.

'Slechts één Zuster meende eens te hebben gehoord, toen het "zwijg" haar plotseling in de oren klonk, dat ze bij de buiging van het 'Gloria Patri', die juist gemaakt moest worden, diep zuchtte en de toen in zwang zijnde zegswijze fluisterde: 'Wat een toestand in Marokko!'

NB In 1904 sloot Frankrijk met Spanje en Groot-Brittannië overeenkomsten waarbij Marokko werd verdeeld in een internationale zone Tanger, een Franse en Spaanse invloedssfeer. Hierdoor ontstond een revolutie op vele fronten. Vandaar: 'Wat een toestand in Marokko.'

'Vanwege het slecht kunnen toonhouden mocht ze ook niet meer in het koor voorbidden en zingen. Dat betekende voor haar dat ze niet meer in naam van allen in antifoon of kapittel Maria's lof mocht verkondigen, niet meer de smeekbeden van de Heilige Kerk tot voor God's Aanschijn dragen mocht. Ze beklagde zich daar niet

over, maar, als het eens gebeurde, dat ze bij de Kleine Uren 's morgens werd uitgenodigd tóch iets voor te bidden, dan kon ze later in de recreatie vol blijdschap zeggen: *'Ik heb vanmorgen ook weer eens het woord mogen voeren tegen Onze Lieve Heer.'* EMLV 164.

Emerentia: 'Er ligt een zekere tragiek over het

Een zekere tragiek in Judith's leven.

Dominicaans georiënteerde kloosterleven van Zuster Judith. God had haar gevoerd tot een Orde die in haar apostolische doelstelling de oudste rechten kon doen gelden. Haar verlangen om zielen voor God te winnen, wortelde zowel in haar Joodse mentaliteit als in haar jarenlange strijd om de Waarheid.

'Het 'Veritas' straalde haar tegen zo vaak haar oog viel op het wapen van haar Orde en toch: het zo edele en zo echt Dominicaans verlangen van haar vurige ziel om anderen de Waarheid te brengen, bleef - schijnbaar althans - onbevredigd.'

'Van het rechtstreekse charitatieve apostolaatswerk waarop de Congregatie zich toelegt, bleef ze uitgesloten.

Voor het onderwijs en de opvoeding van de jeugd had zij geen talent.' Dat had zij in Reuver ervaren.

Rondom zich in Bilthoven ziet ze haar Zusters dag aan dag bezig in dienst der zieken. 'Ik kan dat niet, ik ben te onhandig', kon ze soms op spijtige toon zeggen.

Voor het onderricht aan bekeerlingen, dat door vele Zusters werd gedaan, kwam zij nimmer in aanmerking. Voor de Missie was ze niet sterk genoeg.

Haar meisjesjaren bracht ze door op een kantoor; haar kloosterleven zag haar weer achter een schrijfmachine.

Schijnbaar was er dus niets veranderd, alleen droeg zij nu het religieuze kled en miste zij haar vrijheid van beweging, die ze gebonden had door haar Geloften. Doch ook in Zuster Judith's leven is de liefde vindingrijk geweest. Er zijn brieven die ons ook daarover inlichten! EMLV 165

Haar leesbeurt in de refter onder de maaltijden, beschouwde ze als háár apostolische taak, 'mijn preekstoel'.

Altijd stond ze klaar om die te beklimmen. Kon iemand

De refter-
lessenaar
haar preek-
stoel.

haar 'leesbeurt' niet vervullen: men ging naar Zuster Judith en vroeg haar die taak over te nemen. En al was het ook driemaal per dag, Zuster Judith was altijd bereid.

De meeste Zusters waren blij, wanneer ze haar op de lezenaar zagen.

'Nooit maakte de Regel van de Heilige Augustinus, die we toch elke week horen, zo'n indruk op me, als wanneer Zuster Judith die voorlas.', schrijft weer een ander.' EMLV 167-168.

Haar geestelijke lectuur.

Zuster Emerentia noemt haar geestelijke lectuur:

Dialogo van Catharina van Siëna.

De Geestelijke Leer van Zr. Elisabeth der Heilige Drieëenheid.

Misschien heeft ze daar gelezen het prachtige gebed tot de Heilige Drieëenheid. > bijlage 7.

Teksten van mystieke schrijvers uit de Middeleeuwen, bezorgd door pater Denifle, O.P. Pater Frehe gaf haar dit boek ter lezing.

Werken van pater *Eymard*, 1811-1868.

L'Histoire d'une âme, van Theresia van Lisieux, 1873-1897.

Een Franse *Imitatio*. (Navolging van Christus) door Thomas a Kempis.

Het Nieuwe Testament in de vertaling van P.C. (Petrus Canisius).

Van dit boek nam zij een stukgelezen exemplaar mee bij haar tweede deportatie (2 februari 1944). EMLV 165.

De kleine teksten.

Dan houdt ze er nog een derde methode op na om in de eigen kring de liefde tot God bij anderen aan te wakkeren of hen te bemoedigen bij het dagelijks

kruisdragen.

Zusters, van wie zij weet, dat zij het zouden appreciëren, vinden soms in hun getijdenboek of op hun cel een blad of een plaatje waarop een of andere mooie gedachte uit een boek, een gedichtje, soms van eigen maaksel, soms overgenomen van anderen, getypt of geschreven staat. Zuster Judith heeft hun die verrassing bezorgd.

'Zo bewaart een onzer Zusters nog een kaart met een voorstelling van Maria en Jozef, afgewezen te Bethlehem. Eronder heeft Zuster Judith geschreven: *'Er was geen plaats!* en op de achterkant:

'Laten wij voor Jezus altijd de onbeperkte plaats van ons hart en Hij zal zorg voor ons dragen.'

Voor menige Zuster typte ze ook een versje van drie coupletjes over, dat haar eens in het novitiat onder de ogen was gekomen en dat getiteld was: 'Als kaarsjes in den nacht.' EMLV 169. > bijlage 8.

'Ze was zeer fijngevoelig', schrijft een Zuster die jaren naast haar in de recreatie zat. 'Ze had een afschuw van alles wat naar ruwheid of bluf zweemde. Altijd voorkomend en bezorgd voor anderen, had zij een geringe achtting voor zichzelf, iets kinderlijks, wat er misschien het meest toe heeft bijgedragen om haar zo bemind te maken.

Ze leidde een diep innerlijk leven en heeft Onze Lieve Heer vast en zeker veel lieve attenties bewezen. Ze genoot meer en leed meer dan wij over het algemeen genomen. Haar blijde naastenliefde, haar offervaardigheid en kinderlijke gehoorzaamheid staan mij nog steeds voor de geest.'

Een andere Zuster, die haar eveneens van nabij kende, schrijft ongeveer hetzelfde: 'Zij was een van die zielen, groot door eenvoud, fijn in het aanvoelen van anderen, betrouwbaar in het bewaren van geheimen.' EMLV 169.

'Dank aan God, dat ik zo lang naast zulk een kleine heilige heb mogen leven, die me nu nog sterkt door haar voorbeeld!'

Het 'Marker meisje', Grietje Schouten,

Over het Marker meisje, Grietje Schouten, dat in Bilthoven sinds 7 juli 1936 voor TBC verpleegd wordt, daar op 6 juli 1939 katholiek herdoopt wordt en als een heilige sterft op 3 januari 1947, schrijft een Zuster in een brief: *'Zuster Judith voelde zich tot Grietje Schouten aange-trokken, zoals wij allemaal veel van Grietje hielden. Beiden waren het genadekinderen, ze hadden beiden warme belangstelling voor het lief en leed van anderen en een grote blijmoedigheid met elkaar gemeen, terwijl zij ook beiden een zeer kleine gedachte van zich zelf hadden.'* EMLV 170. > bijlage 9. Grietje Schouten.

De beleving van haar geloften.

Haar gehoorzaamheid.

Aan een andere Zuster danken we het volgende voorbeeld van haar gehoorzaamheid. *'Gedurende enige tijd werkte Zuster Judith met een meisje op de 'correspondentie', {naam in het Sanatorium van het administratiekantoor}, op wie zij een opvallende invloed ten goede uitoefende.*

Graag praatte dit meisje met Zuster Judith, maar die wilde niet, dat er onder het werk onnodig gesproken werd. Was echter de kantoortijd voorbij, dan liep zij graag eens met haar op en praatten zij samen over het werk of over de grotere en kleinere voorvallen en problemen van het dagelijks leven.

Ongetwijfeld vond Zuster Judith hier een ziel die als de hare op God was afgestemd, zodat de wederzijdse gedachtewisseling bevrediging bracht aan haar apostolisch ingesteld hart. Toch meende haar Overste uit voorzichtigheid haar die wandelingen te verbieden.

***Dit verbod trof haar pijnlijk, doch onmiddellijk bracht ze haar protegé ervan op de hoogte. Alle tegensputteren sneed zij af met een beslist: 'Ik moet gehoorzamen!' Een vochtige glans in haar ogen verried echter dat het een offer was.'* EMLV 170.**

'Zuster Judith vertelt over haar Moeder: *'Moeder was zo streng voor zich zelf als voor ons. Zowel de vastenwetten als de andere voorschriften werden thuis heel streng onderhouden. – En weet U, als ik dan denk, hoe stipt mijn Moedertje was in alles, dan kan het mij zo bedroeven als ik een Zuster zie, die het niet zo nauw neemt, terwijl zij toch bij haar professie zo heel extra aan God beloofd heeft, Regel en Constituties te zullen onderhouden.'* EMLV 171.

Beleving van armoede.

Ook haar gelofte van armoede nam ze ernstig op. In haar meditatieboek heeft zij vooral veel gedachten onderlijnd die daar betrekking op hebben. 'Woeker met de tijd van leven.

'Wees gierig op elke minuut', met een dikke streep eronder.

Haar medezusters getuigen dan ook, dat Zuster Judith altijd bezig was. Meer recreatie dan waartoe zij strikt verplicht was, nam zij niet. Hoewel geen kunstenaress met naald of draad of pen of tekenstift, trachtte zij toch in haar ontspanningstijd het nuttige aan het aangename te verbinden. EMLV 174.

Zuster Judith hield er ook nog een firmanaam op na. Een uit de vele verhalen: 'Als ik vroeger iets nodig had, ging ik altijd naar haar toe en direct stond zij voor mij klaar. Ik kon er zeker van zijn, dat ik binnen enkele uren het gevraagde had. Zei ik dan: 'Maar Zuster Judith, zo'n haast had het toch niet', dan kreeg ik steeds ten antwoord: 'Firma Cohen! Eerste kwaliteit! Prompte bediening!'. EMLV 175.

Haar zuiverheid.

Een zuster schreef: *'Nooit heb ik in haar houding tot mij of iemand anders, een te menselijke binding, enige zinnelijkheid kunnen ontdekken.'*

'Die uitspraak bevestigt wat haar vriendin en vertrouweling Mary Allard ons schreef, nadat zij ons enige bijzonderheden over Judith's verloving weleer had mee-

gedeeld: 'Nooit is er nadien nog een aardse liefde in haar leven geweest. Haar Goddelijke Bruidegom riep haar en Hem heeft ze liefgehad tot in de dood.'

**Judith's uitstraling:
'Zo echt joods!
Levendig
en warmbloedig.'**

Toch is er in dit opzicht over Zuster Judith wel eens een minder gunstig oordeel geveld. Niet dat men ooit de ongereptheid van haar hart in twijfel heeft getrokken, maar 'haar manier van

doen, ziet u, zo joods, zo echt joods!'

Als ze 'Joods' moet genoemd worden, weerlegt iemand die haar goed kende, deze insinuatie, 'dan zeker niet in de betekenis van 'zinnelijk'. Dat moet ik met alle kracht tegenspreken. En dat des te meer, naarmate ik er langer over nadenk: 'Joods' is ze, hartelijk in de zin van levendig, enthousiast. Warmbloedig was ze, zo puur als een kind.'

'Lieve Jezus, niets tussen U en mij, Gij alleen tussen alles en mij!'' was een van de geliefde verzuchtingen van haar serene ziel.

Emerentia vertelt dat Judith van Pater Frehe te lezen had gekregen: *L'Histoire d'une âme* van Thérésia van Liesieux.

'Toen ze het boek terugbracht, zei ze een beetje verlegen lachend, 'Ik heb al grotere offers moeten brengen.'
EMLV 172.

'In een recreatie op een zondagavond wandelde ik met Zuster Judith in de tuin. Ze vertelde mij over haar strijd om het ware geloof, over de moeilijke nachten die zij had doorgebracht, over Joodse gebruiken.

Toen kwam ons gesprek op Christus en Zijn Moeder. Ik zei haar: 'Zuster Judith, u bent eigenlijk door een dubbele band aan Jezus en Maria verbonden: die van de genade en die van het bloed!

Emerentia: Ze bleef staan, haar ogen kregen een zeldzaam warme gloed, terwijl ze zei: 'O ja! en dat is juist zo heerlijk!' Het kwam er met zoveel innigheid, zoveel

overtuiging uit, dat het mij diep ontroerde. De bel riep ons naar de kapel. Nog juist zag ik, hoe zij – naar het mij voorkwam – nog eerbiediger dan anders haar kniebuiging maakte voor het Allerheiligste, terwijl haar ogen het tabernakel zochten.

Emerentia: 'Als het Goddelijke zich bij Zuster Judith aandiende in die

De gelukkige Dominicanes.

al te menselijke verschijningsvorm, dan wist ze, dat het 'de Heer' was, die ook haar wil neerboog, haar trots brak, maar toch kon ze soms zeggen: 'Onze Lieve Heer vernedert me, maar het doet wel pijn!'

De ingeboren schuwheid van een altijd vervolgd en geminacht ras kwam dan ook bij haar boven. Koelheid, afkerigheid voelde zij direct aan.

De vrees dat een zeker antisemitisme, bewust of onbewust hierin een rol spelen kon, verhoogde het leed en deed haar, het spontane en blijde kind - want ze bleef kind in de beste zin van het woord ook al was zij de veertig al gepasseerd – zich in zichzelf opsluiten.

En altijd was er voor haar het verwijt 'in overtreding te zijn geweest' zoveel zwaarder dan voor ons, omdat zij in de harde gestrengheid van het 'Gij zult' en 'Gij zult niet', zelfs bij uiterlijkheden, was opgevoed.' EMLV 178.

'Ze leed meer dan wij', zei men. Ja! Maar er was voor haar in dezelfde omstandigheden ook vaak groter leed! Dat de ervaringen en de ontgoochelingen in christelijk en kloosterlijk milieu, waar mensen toch altijd mensen blijven, haar ziel wel eens uit haar evenwicht hebben gebracht, wie zal het verwonderen?

Pater Frehe over Judith.

'Nooit echter', zo verzekert Pater Frehe 'heb ik haar

één woord horen zeggen ten nadele van haar Oversten.' 'Naastenliefde die altijd tot geven bereid is, naastenliefde weet te zwijgen, naastenliefde die verontschuldigt en vergeeft, naastenliefde die alles wat anderen

kan hinderen wil vermijden: Zuster Judith is in dit alles een voorbeeld geweest.' EMLV 178.

Emerentia: 'Een bijzondere voorliefde had Judith voor de bekende afbeelding uit Maria Laach 'Virgo Mater'. Ze

De afbeelding van de joodse Maria, de moeder Gods.

had die van de Heer en Mevrouw Allard gekregen, toen ze naar het klooster ging.

'Weet je, waarom ik zoveel van die afbeelding houd?' zei ze weleens: 'Omdat de Heilige Maagd daarop zo'n echt Joods type is!' Van een afbeelding van Maria met blauwe ogen en blonde haren moest zij gewoonlijk niet veel hebben!

'Haar trots was, dat Christus een Jood was!' schreef een Zuster. 'Tot Jezus, Maria en Jozef voelde zij zich bijzonder aange trokken, omdat Zij van haar eigen volk waren', staat in een andere brief.

WERK VAN BROEDER NOTKER BECKER, OSB: MARIA VIRGO MATER DEI.

ABDIJ MARIA LAACH, DEUTSCHLAND. NOTKER (HEINRICH) BECKER, OSB.- 1883--1978 - IN ABDIJ MARIA LAACH. ZIE: WIKIPEDIA

En plotseling doorvoelde ik als nooit te voren heel het mysterie van het 'et Verbum caro factum est et habitavit in nobis.' 'Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond.' EMLV 191.

Het Jozefbeeldje.

Judith had een bijzondere devotie voor de Heilige Jozef, haar patroon. De Priorin verraste haar met een beeldje van Sint Jozef voor haar cel. Judith vroeg direct of ze het beeldje mocht geven aan Zuster Mirjam (van der Kallen, een ernstige reumapatiënte).

Dat mocht. Maar de Priorin haalde een ander beeldje voor de dag en zei dat ze dit nu zelf moest houden. Haar blijdschap verried, dat ze door afstand van het eerste beeldje werkelijk een offer had willen brengen. EM 60, EMLV 179.

Emerentia: 'Alle mensen zijn eenzaam', zeg-

Eenzaam vaak, temidden van velen!.

gen de filosofen. Ja, maar eenzaam vooral is de uitverkorene tot wie God zei: 'Verlaat uw volk en het huis van uw Vader en kom naar het land, dat Ik u zal tonen.' Eenzaam vooral is het voor de mens met hoge idealen, die de vlakke ontvlucht om de toppen van de Louteringsberg te bereiken.

Eenzaam, zeer eenzaam heeft het de kleine bergbeklimmer, als hij niet de spiraalweg van de middelmatige neemt, maar de steilste en daarom de kortste weg tot God.

***Judith schreef aan het einde van haar leven: *Ik ben geweest een gelukkige Dominicanes.** EMLV 198.**

De ondergang van de Simon Bolivar op 18 november 1939. > bijlage 10.

De oorlog komt 'dichterbij'.

Op maandag 17 november 1939 gaan vier Zusters Dominicanessen van Voorschoten - Emilia Willemse, Columbana Preising, Waltruda Jorissen en Aletta Lissone - aan boord van het vrachtschip *Simon Bolivar*, voor een overtocht naar de missie op de Nederlandse Antillen. Op dinsdag 18 november loopt het schip op een mijn. De kapitein wordt tegen het plafond van de stuurhut geslingerd en is op slag dood. Ieder haast zich naar de reddingsboot. Drie Zusters vinden een plaats in een sloep. Zuster Aletta Lissone laat een machinist, helemaal onder de olie, bij een trapje voorgaan. Al wachtend volgt een tweede explosie: de masten komen omhoog. Met anderen vindt Aletta een plaats in een sloep, maar die komt niet meer los van het zinkende schip. Alleen komen in zee terecht. Meermalen grijpt Aletta naar

wrakhout, maar dat is glibberig door de olie. Eindelijk kan ze een ijzeren stang op een plank grijpen en drijft zo ruim een uur in het koude woelige zeewater. Dan pikt een Engels oorlogsschip haar op. In Harwich wordt zij in matrozenkleden naar het hotel gebracht, waar ze de andere drenkelingen treft. Met een vlucht van de KLM komen ze in Nederland terug. Bron: Dominicanessen (1984). Blz. 79-80. Zo komt de realiteit van een oorlog ook voor de kloosters, huizen en het Bestuur van de Congregatie dichterbij.

Tijdens haar zoektocht naar 'de waarheid' ontmoet ze

Waarom kiest Judith Mendes
da Costa
voor de Dominicanessen
van Voorschoten?

de dominicaan pa-
ter Thijs Frehe,
vijf jaar ouder. Zij
is getroffen door
zijn eerlijkheid,

zijn verrassende antwoorden, zijn zelfstandig makende begeleiding. Hij is de man van het 'hier en nu'. Hij staat dicht bij mensen, geeft richting aan en wint hun vertrouwen, Zijn biechtstoel is een stil centrum voor een gesprek, vergeving, bemoediging.

Onderweg is hij een 'Man Gods op de fiets'. Altijd bereid te remmen als iemand hem aanhoudt om hem iets te vertellen. Hij maakt voor Judith de weg vrij naar de Dominicanessen van Voorschoten, die de noden van iedereen hier en nu proberen op te lossen, zoals ook Dominicus deed in zijn korte leven van 51 jaar van 1170 tot 1221.

**Foto's van Zuster Liduina Groenewegen, O.P.
van het Dominicusbeeld in de tuin
en de kapel (1893) te Voorschoten.**

Literatuur, noten, bijlagen, illustraties

Literatuur

Al, Marieke (2014) *De Dialoog*. Brontekst: de Engelse vertaling van de *Dialogo della divina Provvidenza* door Thorold, Algar (1907).

Amsterdam: Sichting De Boog. Pp 269

Dominicanessen van Voorschoten (1956²). *Korte geschiedenis der Congregatie van de Heilige Catharina van Siëna. Zusters Dominicanessen van Voorschoten*. Voorschoten: In eigen beheer.

Dominicanessen van Voorschoten (1984). *Korte geschiedenis der Congregatie*. Voorschoten: in eigen beheer.

Monteiro, Marit (2008). *Gods Predikers. Dominicanen in Nederland. (1795-2000)*. Hilversum: Verloren.

Noten

1. Levensschets van D .J. Raken: Monteiro (2008). Pp. 59-61.

Bijlagen

Bijlage 1.

Thomas van Aquino,

Het koordje van Thomas van Aquino.

Thomas van Aquino wordt in 1226 in Roccasecca, Italië, geboren in een vooraanstaande familie. Na zijn vorming wil zijn familie hem laten intreden bij de Benedictijnen, maar Thomas kiest voor de jonge orde van de Dominicanen. Om hem te dwingen, sluiten zijn broers hem op in het familiekaasteel.

Legendes vertellen dat zijn broers mooie meisjes op

hem af sturen om hem van gedachten te doen veranderen.

Dit lukt niet; er komen twee engelen die zijn kleding dichtbinden met een koord.

Een andere legende vertelt dat Thomas met een koord over de muur van het kasteel weglucht.

Bijlage 2.

Catharina van Siëma.

Catharina van Siëna (25 maart 1347-Rome 29 april 1380) wordt geboren als het voorlaatste kind van de 25 kinderen in het gezin van de wolverver Jacopo Benincasa en Lapa di Puccio Piagenti in de wijk Fontebranda in Siëna.

Italië is in die tijd van binnenuit verscheurd door rivaliteit en geweld. Sinds 1309 resideert de Franse aartsbischop van Bordeaux als paus Clemens V (1305-1314) te Avignon, omringd door Franse Kardinalen en hofhouding.

Deze kring wil zich verre houden van de instabiliteit in Italië. Opvolgers van paus Clemens V maken van Avignon het centrum van de universele kerk, terwijl in de gedachtegang van Catharina de paus als 'Christus op aarde' in Rome aanwezig moet zijn. Zij zet zich in voor zijn terugkeer.

Geloofsverdeeldheid en ziekte versterken het gevoel van crisis. Zo verliest Europa een derde van haar bevolking door de pest met een grote impact op het gewone leven. Catharina zet zich met anderen in om zorg te verlenen en verpleging.

Vanuit deze warrige situatie schrijft Catharina aan vorsten, bisschoppen, kardinalen en leken vele brieven, waarvan er 381 zijn bewaard.

Al haar activiteiten worden geleid door haar gesprekken met God, vastgelegd in De Dialoog (1378). Haar gebeden (26) getuigen van diepe eerbied voor de heilige Drie-eenheid.

Heiligverklaard en Patrones.

Catharina wordt in 1461 door paus Pius II heiligverklaard. Haar lichaam ligt in een schrijn onder het hoogaltaar van de Santa Maria sopra Minerva in Rome. Haar schedel wordt bewaard in een relik-schrijn in een nis binnen de San Domenico in Siena, en een van haar voeten is het belangrijkste relikwie van de kerk San Zani-polo in Venetië. Het huis van haar jeugd in Siena is tegenwoordig een kerk.

Met deTheresia van Ávila wordt zij in 1970 door paus Paulus VI als eerste vrouw verheven tot kerklerares. In 1999 benoemt paus Johannes Paulus II haar met Birgitta van Zweden en Theresia-Benedicta van het Kruis (Edith Stein) tot patrones van Europa.

Catharina van Siëna is de patrones van alle Domini-caanse Zuster-Congregaties.

Zuster Judith kende een verkorte uitgave van de Dia-log met enkele gebeden. Hieronder een gebed dat Ca-tharina laat neerschrijven aan het einde van haar Dia-log:

Waarom kende ik U niet?

Omdat ik U niet zag in het schitterende licht van het heilig geloof.

Omdat de wolk van de eigenliefde het oog van mijn verstand verduisterde. U, eeuwige Drie-eenheid, hebt de duisternis met uw licht doen wijken. Wie kan tot uw grootheid naderen U dank brengen voor zulke onmetelijke geschenken en alle hulp, die U mij gegeven hebt met deze leer van de waarheid. (...).

Kleed mij, kleed mij met U, o eeuwige Waarheid, zodat ik mijn levenspad mag afrennen in ware gehoorzaamheid en het licht van het heilige geloof. Ik voel al, dat mijn ziel op het punt staat erdoor te worden ontvlamd.'
Marika Al, bladzijde 269.

Bijlage 3.

Groei van de Congregatie.

De Congregatie kent een lange lijst van kloosters, huizen en stichtingen, waarin de Zusters werkzaam waren in Rotterdam, Schiedam, Reuver, Sambeek; Tiel, Nijmegen, Bilthoven etc. en op de Nederlandse Antillen. Hun werkterrein betrof weeshuizen, scholen, bejaardenzorg voor mannen en vrouwen, wijkverpleging, het runnen van ziekenhuizen en sanatoriumverpleging. Het huishoudelijke werk in al deze vestigingen werd door de Zusters gedaan soms met medewerking van burgerpersoneel. De motivatie vonden zij in hun naastenliefde, barmhartigheid, zorg voor de zieken, met als centrum de navolging van Jezus van Nazaret.

Bijlage 4.

**Een kloosterkapel te Voorschoten;
architecten Paul Post, Peter en Jan Margry, en Snickers.**

De kloosterkapel 1895.

Een zorgvraag was hoe de meisjes van het pensionaat, de postulanten, de novicen en de zusters een plaats vonden in de bestaande kapel. Deze werd te klein, zodat men het plan opvatte een grote kloosterkapel te bouwen. Plannen hiervoor werden ontworpen door de architecten Gebroeders Margry en Snickers. De tekeningen en bestek waren er, maar het geld ontbrak.

Toen de ouders van Zuster Sibyllina van den Burg kort na elkaar overleden, lieten zij een bedrag van F. 60.000 na. Nu kon men aan de bouw beginnen. Op 6 juni 1895 werd deze 'kloosterkerk', - toegewijd aan Maria Koningin van de Rozenkrans, zoals de gedenksteen van de Nuntius Mgr. B. Lorenzelli aangeeft -, door de bisschop van Haarlem, Mgr. Caspar J.M. Bottemanne geconsecreerd.

Bron: Ons leven & streven. (1895-1995) Speciaal nummer, bewaard in Archief Sint Agatha onder Dominicanessen van Voorschoten.

Bijlage 5.

Mgr. Th. M. P. Bekkers (1880-1961).

Theo M.P

Bekkers werd op 23 december 1880 in Dordrecht geboren. In 1904 werd hij te Haarlem in de St. Bavo priester gewijd.

Achtereenvolgens was hij kapelaan te Spierdijk, Vlaardingen en Leiden. Om zijn zwakke gezondheid werd hij in 1915 benoemd tot Rector van het Moederhuis van de Zusters Dominicanessen van Voorschoten. In 1920 functioneert hij als diocesaan en vanaf 1922 als >nationaal-directeur van het Sint Petrus Liefdewerk: fondsenwerving voor de opleiding van inlandse priesters.

Bij zijn benoeming tot 'Geheim Kamerheer' kreeg hij de titel van 'Monseigneur'. In het onderwijs was hij jarenlang bisschoppelijk gecommiteerde voor het godsdienst-examen B.

Hij overleed in Huize Bijdorp in 1962 en werd volgens zijn verlangen op het kloosterkerkhof begraven. Bron: Dominicanessen (1984). Voorschoten: in eigen beheer. 132-133.

bijlage 6.

Rector J. Spelbrink werd geboren op zondag 7 juli 1907 te Veendam. Na studies priester gewijd in Utrecht op 15 juli 1931, werd hij november 1932 benoemd tot kapelaan in Lobith. In 1934 volgde zijn benoeming tot Rector van het Sanatorium te Bilthoven, een functie die hij tot zijn emeritaat vervulde. In deze functie begeleidde hij Grietje Schouten tot het katholicisme. Na zijn emeritaat woonde hij in Bemmelen, waar hij op 29 september 1994 overleed.

>bijlage 7.

Een boek dat Judith misschien kende en gelezen heeft, is het werk van de Zuster Karmelietes Elisabeth Catez, – ook genoemd met haar kloosternaam Elisabeth van de

**Heilige Drieëenheid: 28 juli 1880 –9 november 1906 – ,
zaligverklaard door Johannes Paulus II in 1984.**

**Van haar is bekend het beroemde gebed tot de Heilige
Drieëenheid.**

**'Op 21 november 1904 — twee jaar vóór haar dood —
beleeft Elisabeth een uitzonderlijke genadedag. Met al
haar medezusters heeft ze haar geloften hernieuwd op
dit feest van Onze Lieve Vrouw Presentatie. Een on-
weerstaanbare genadewerking voert haar mee naar de
Heilige Drie-eenheid.**

**Teruggekeerd in haar cel schrijft ze op een eenvoudig
blaadje van een notitieboekje in één pennentreek en
praktisch zonder doorhalingen, haar beroemde zielsver-
heffing tot de H. Drie-eenheid, een van de mooiste ge-
beden uit de christelijke traditie. Een leven van uitzon-
derlijke trouw was nodig geweest om het te kunnen
samenstellen. Een bijzonder charisma om het te doen
opwellen.'**

**Internet: Karmelietes Elisabeth Catez.
Gebed tot de Allerheiligste Drieëenheid.**

**O mijn God, Drieëenheid, die ik aanbid,
help mij mezelf helemaal vergeten
om mij in U te vestigen, weerloos en stil
alsof ik reeds in de eeuwigheid was.
Niets moge mijn vrede verstoren.
niets mij uit U verwijderen,
mijn Onveranderlijke.**

**Maar elke minuut voere mij verder binnen
in de diepte van uw Mysterie.**

**Schep vredige stilte in mijn ziel,
maak er uw hemel van, uw geliefde thuis,
de plaats waar Gij rusten kunt.
Dat ik U daar nooit alleen late,
maar er helemaal zij, wakker in geloof,
heel en al aanbidding, volkomen prijsgegeven
aan uw scheppende kracht.**

**O Christus, mijn Geliefde,
uit liefde gekruisigd,
ik wil een bruid zijn voor uw hart,
U bekleden met heerlijkheid,
U beminnen .. tot ik er bij sterf!
Maar ik voel mijn onmacht en ik vraag U:
bekleed mij met Uzelf,
mijn ziel geheel afgestemd op de uwe,
doordring mij, overrompel mij,
neem Gij in mij alle plaats in.
Dan zal mijn leven enkel nog zijn
een afstraling van uw leven.
Kom in mij als Aanbidder,
als Verzoener, als Verlosser.**

**O Eeuwig Woord,
Woord van mijn God,
ik wil mijn leven doorbrengen
luisterend naar U,
heel volgzaam worden om alles van U te leren.
Door alle nachten, alle leegten,
alle onmacht heen mijn blik voortdurend op U
blijven in uw grote licht.
O Zon, die ik bemin,
boei mij zozeer, dat ik nooit meer
weg kan uit uw lichtkrans.**

**O verterend Vuur, Geest van Liefde,
kom over mij opdat het Woord in mij
als het ware opnieuw kan geboren worden.
Laat mij voor Hem een nieuwe mensheid zijn,
waarin Hij heel zijn Mysterie herbeleven kan.**

**En Gij, Vader, buig U over uw
arme, kleine schepsel neer.
Overdek haar met uw schaduw.
Zie in haar slechts de Veelgeliefde,
in wie Gij welbehagen hebt.**

**O mijn Drie, mijn Al, mijn Zaligheid,
oneindige Eenzaamheid,
Onmetelijkheid waarin ik mij verlies,**

**ik lever mij aan U uit als een prooi.
Berg U diep in mij
opdat ook ik mij bergen kan in U,
wachtend tot ik in uw licht ga schouwen
de eindeloze diepte van uw heerlijkheid.**

21 november 1904. Vertaling in *Katholiek Gebedenboek* (1986²). Brugge: Uitgeverij TABOR. Pp. 320-322.

Bijlage 8

**Jezus zegt, dat Hij ieders kaarsje ziet
of het nu helder licht geeft, of ook bijna niet;
Hij ziet uit de Hemel of wij lichtjes zijn.
Gij in uw klein hoekje – en ik in het mijn.**

**Jezus zegt ons ook, dat 't zo donker is
overal op aarde, zonde en droefenis.
laat ons dan in het duister heldere lichtjes zijn.
Gij in uw klein hoekje – en ik in het mijn.**

Dit gedichtje heeft Judith ergens gelezen en in Bilthoven overgetypt op kerstmis 1941 voor Zuster Ancilla Valk (15.12.1886-27.09.1959),

Op internet staat dit liedje in sites met kerstliederen met melodie. De tekst is dan wat aangepast.

Bijlage 9.

Grietje Schouten.

Grietje (Griet) Schouten wordt op zondag 17 oktober 1915 geboren op het eiland Marken en op zondag 12 december Nederlands hervormd gedoopt. Tot haar veertiende jaar zit ze op school, waarna ze een dienstbetrekking krijgt in een streng gereformeerd gezin. In 1936 blijken haar longen door tuberculose (TBC) aange-tast.

Haar moeder – vader is overleden - wil niet dat ze naar het sanatorium in Laren gaat, waar haar jonger zusje Lobbetje aan TB is overleden. Door bemiddeling van de huisarts wordt ze bij wijze van uitzondering op 7 juli

1936 in het katholieke sanatorium 'Berg en Bosch' te Bilthoven opgenomen.

Het sanatorium Berg en Bosch ontstaat in 1919 als een initiatief van de Katholieke Arbeiders Beweging die ter bestrijding van de TBC de vereniging 'Herwonnen Levenskracht' opricht. Het sanatorium begint in en rond een villa in Apeldoorn. In 1933 verhuist het centrum naar de bossen ten noorden van Bilthoven

Het aantal patiënten schommelt vanaf 1933 rond de 250. Gemiddelde verpleegtijd is ruim elf maanden. In de periode 1913-1937 worden er 4000 patiënten verpleegd op kosten van 'Herwonnen Levenskracht'.

In Bilthoven wordt als een markant 'r.k. Gesamtkunstwerk' een grote laagbouw-nieuwbouw ontworpen door B.J. Koldewey en C.M. van Moorsel. Aanvankelijk worden de staf en de verpleging in handen gelegd van de zusters Dominicanessen van Voorschoten die in het Dominicus klooster op het terrein wonen naast de centraal gelegen kapel. De geestelijke verzorging is in handen van rector de diocesaan priester J. Spelbrink. Er ontwikkelt zich vanaf haar komst een hechte band tussen Grietje en de rector.

Het ziekenhuisleven wordt mede vorm en inhoud gegeven door liturgische en devotionele patronen. Bron: Databank Bedevaart en bedevaartplaatsen in Nederland. meertens.knaw.nl/bedevaart/bol/plaats/92

Illustraties

1. Maria, Virgo Mater Dei. Beeld van Notker Becker OSB, 1883-1978, van de abdij Maria Laach, Deutschland. Deze Virgo is volgens Zuster Judith een echt joods type. 'Van Maria met blauwe ogen en blonde haren moest ze gewoonlijk niet veel hebben', aldus Zuster Emerentia Peterse, O.P.

2. Foto's van Zr Liduina Groenewegen, O.P. van het Dominicusbeeld in de tuin van het Klooster te Voorschoten

ten met een zicht op de kloosterkapel uit 1895.

De schrijn waarin het lichaam van Catharina van Siena, staat onder het hoogaltaar van de kerk *Santa Maria sopra Minerva* in Rome.

Haar schedel bevindt zich in de kerk San Domenico in Siëna en haar voet in de kerk *Zanipolo* in Venetië.

Gebed van Catharina voor haar medezusters.

Eeuwige Vader, ik bid voor allen die Gij mij hebt gegeven, opdat ik ze met bijzondere liefde zou beminnen. Zij zullen mijn vreugde zijn tot eer en lof van Uw Naam! En dit, als ik ze met blijde spoed, weldoende de rechte Weg zie gaan, onbesmet en ontdaan van eigen wil en waan. Ze oordelen niet over de naaste, ze morren niet en ergeren zich niet aan hen.

Ik smEEK U, sta nIER toe dat de vijand op één van hen vat zou hebben. Laat ze allen tot U komen, eeuwige Vader, hun Einddoel. Amen

Catharina van Siëna (z.j.) *Bidden met Catharina van Siëna*. Gent: Dominicaanse Lekenorde. Gebed, p. 46.